

*Projekt Iržnice „Cvetni trg“ v Bělehradě
Halles Centrales à Beograde
Markthalle in Belgrad*

JAN DUBOVÝ

MODERNÍ ARCHITEKTURA V BĚLEHRADĚ

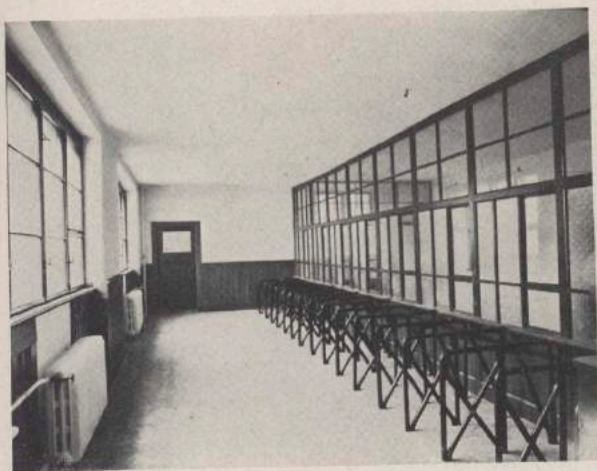
MILAN ZLOKOVIČ

Mentalita obecnstva i většiny architektů je neobvykle konzervativní. Nové názory v architektuře, které prorazily ve většině evropských zemí, byly zvláště v Bělehradě přijaty s odporem. Úřední technické kruhy úsilovně chrání eklektismus na základě renesančně románského a hlavně byzantského stylu. Jejich anachronistické názory brání a ztěžují větší rozmach oněm, kdož v architektuře hledají nové cesty. Přesto poslední dobou lze konstatovati určitý pokrok v myšlení mladších architektů a i určité části obecnstva, která měla příležitost pozorovati v cizině změny názorů na architekturu. Hlavně bohatá cizozemská odborná literatura prospěla mnoho onomu hnutí, které je teprve na počátku a jehož výsledky jsou nepatrné, neboť většina nových projektů jsou objekty neprovedené. Nepochopitelné je, že stavební rozmach, i když je

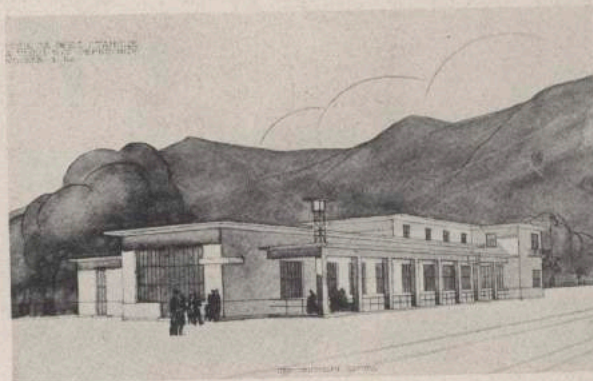
většinou spekulativního charakteru, opomíjí řešení jednoduchá a logická.

Pokud se týče našich moderních architektů, nepropagují řešení násilná, se kterými se setkáváme velice často v dnešní době a která jistě nejsou příkladná. Jejich tendencí je logický půdorys i fasáda. Jednoduchost, jež se často opírá o klasické schéma, pokud lze je srovnati s dnešním pojmáním architektury, vyznačuje většinu řešení. Revolučnost znamená vždy pokrok, neboť bývá podle našich školních zkušeností z většiny evropských fakult a akademií často opakem toho, co je logickým soudobému architektu a konstruktéru.

Toto krátké vysvětlení může aspoň poněkud posloužiti za informaci k přiloženým reprodukcím našich prací, s nimiž my mladší si přejeme seznámiti své československé kolegy.

Mužská noclehárna v Bělehradě —
Hospice
JAN DUBOVÝ

Projekt železniční stanice — Station de
chemin de fer — Eisenbahnhaltestelle
MILAN ZLOKOVIČ

R O Z H L E D

CA (Sovremennaja Architektura = СОВРЕМЕННАЯ АРХИТЕКТУРА). Tato moskevská architektonická revue dokončila již svůj třetí ročník. Během tří let svého vycházení se CA v mezinárodní architektonické obci dobře osvědčila, neopustila nikdy stále vzestupnou linii a stala se vynikajícím orgánem nejen sovětské architektonické moderny, která od několika let je v popředí odborného evropského zájmu, nýbrž nejúplnějším a nejlépe vedeným zpravodajem o mezinárodní stavební tvorbě. Zkrátka architektem listem, jakého nikde jinde není. V ukončeném třetím ročníku nalzáme projekty i stavební realizace Bratří Vesninů, I. Leonidova, Golosova, A. K. Burova, M. J. Ginsburga, G. B. Krasina, z cizích autorů Waltra Gropia (divadlo Piscatorovo), J. J. P. Ouda, Hannese Meyera (škola v Bernau) Le Corbusiera, A. Lurçata, Miese v. d. Rohe a j. V některém z příštích čísel přinese C. A. soubor architektury československé. Z textové části uvádíme několik významných teoretických statí: polemický úvodník „Kritika konstruktivismu“, hájící konstruktivismus proti běžným námitkám a falsifikacím, dále Alexeje Gana „Co jest konstruktivismus?“, úvaha zaměřená na město, město a město, nýbrž i konstruktivistickou typ- a kinografii, R. Chiger řeší otázku ideologie konstruktivismu vzhledem k současné architektuře, Waltra Gropia článek: Architekt jako organisátor stavebního hospodářství, Hannes Meyer: Nový svět, Kazimír Malevič: Barva a tvar. Mimo to řada speciálních technických článků a podrobné průvodní zprávy k reprodukci, množství referátů k mezinárodním aktualitám.

CAHIERS D'ART III. 10. Zajímavý informační článek otiskuje tu Henry-Russel Hitchcock o vznikající moderní architektuře v Anglii. Z toho článku se dovídáme, že Anglie, která v období počínajícího industrialismu v XIX. století několika vznikajícími železnými konstrukcemi jako Johna Paxtona Crystal Palace a Johna Fowlera & Benjamin Backera most Firth of Forth a pak později,

na počátku našeho století svými venkovskými rodinnými domky, svými zahradními městy a hnutím pro decentralisaci měst, Howardovými a Unwinovými ideály, přinášela mezinárodní moderní architektuře řadu důležitých podnětů a příkladů, probouzí se znovu k živější architektonické tvořivosti, která tu v poslední době zůstala značně pozadu za vývojem v ostatních civilisovaných zemích.

Anglickou moderní architekturu možno datovati od Paxtonova Crystal Palace, sestaveného pro průmyslovou výstavu v Londýně r. 1851 a pak r. 1854 rekonstruovaného v Sydenhamu. Je zajímavé srovnání této stavby s vrstevnickými konstrukcemi ve Francii, která tehdy byla země průmyslově méně vyspělou než Anglie, i než Německo. Crystal Palace má rozpětí hlavní lodi 22 m, tedy rozpětí menší než u pozdní gotiky. Interieur je zatárasován velikým počtem litinových pilířů, v počtu asi 3230!; jako by tu nebylo ještě dosti odvahy k volnému prostoru. Francouzský architekt L. A. Boileau, jenž téhož roku postavil v Paříži kostel St. Eugène s železnými sloupy, upozornil, že londýnský Crystal Palace je jen zvětšenou napodobeninou železných skleníků pařížské Jardin des Plantes z r. 1833. Paxton ovšem užíval podobných konstrukcí jako u Crystal Palace také již dříve, na př. při zahradnických stavbách v Chatsworthu (1837—41), avšak tyto skleniky měly dřevěnou konstrukci. Současné stavby francouzské vynikají nad Crystal Palace pozoruhodnou konstruktivní smělostí. Hlavní budova „Exposition universelle des produits de l'industrie“ v Paříži r. 1855 má volný prostor, světlost a lehkost, střední prostor bez pilířů s rozponem 48 m: tamní Galerie des machines je 1200 m dlouhá. Avšak předností anglického Kristalového paláce zůstává jeho upřímnost k materiálu, železu a sklu, který tu není maskován zděnou a štukovou akademickou architekturou, jaká pokryla zevní stěny pařížského paláce. Vedle Kristalového Paláce je skotský viadukt Firth of Forth z r. 1883—9, sestavený Job-